Suomen Varustamot
Rederierna i Finland
Finnish Shipowners' Association

11.5.2021

Eduskunnan liikennevaliokunta

ASIA: VNS 2/2021 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032

Suomen Varustamot ry:n lausunto

Suomen Varustamot (SV) pitää pitkäjänteisen valtakunnallisen liikennejärjestelmän suunnitelman laatimista erittäin hyvänä asiana. Elinkeinolle toimintaympäristön ja toimintaedellytysten ennakoitavuus on tärkeää.

Suomen kilpailukyky sekä yhteiskunnan toimivuus ja huoltovarmuus ovat riippuvaisia toimivista ja täsmällisistä meriyhteyksistä kaikissa oloissa. Merikuljetukset ja niihin kytkeytyvät logistiikkapalvelut ovat Suomen ulkomaankaupan perusta.

Suunnitelman visiossa on asetettu tavoitteeksi logististen kustannusten pienentyminen – pidämme tätä hyvänä tavoitteena. SV kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, EU valmistelee parhaillaan päästökaupan laajentamista merenkulkuun. Tämä tulee väistämättä nostamaan logistisia kustannuksia. LVM:n arvion mukaan päästökauppa nostaa nykyisellä päästöoikeuden hinnalla merilogistiikan kustannuksia noin 220 milj.euros/v. Lisäksi Suomen maantieteellinen sijainti, riippuvuus merikuljetuksista sekä vaativat talviolosuhteet asettavat Suomen eriarvoiseen asemaan verrattuna muihin Euroopan maihin. **Kilpailukyvyn ja talviolosuhteiden huomioiminen merenkulun päästökaupassa ja merenkulun kansainvälisessä sääntelyssä tulisi olla yksi keskeisimpiä toimenpiteitä kustannustehokkaiden kansainvälisten yhteyksien varmistamisessa.**

Talvimerenkulku ja väylämaksu

Suunnitelmassa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että täsmällisen ja sujuvan talvimerenkulun edellytyksenä on jäänmurtajakapasiteetin lisäksi hyvin jäissä kulkevat, kaikissa oloissa Suomen merikuljetuksiin käytettävissä olevat jäävahvistetut alukset.

Suunnitelmassa linjataan, että talvimerenkulun rahoitusta nostetaan suunnittelukauden loppua kohti huomioiden jäänmurron palvelusopimusten uusimistarve. Valtion lisäkustannukset ovat noin 31 M € vuodessa nykyisten jäänmurron kustannusten (60 M €/v.) lisäksi. Suunnitelmassa jää epäselväksi, nostaako jäänmurron 31M€:n vuotuinen kustannusnousu väylämaksua. Merenkulun sisällyttäminen EU päästökauppaan tulee nostamaan merilogistiikan kustannuksia merkittävästi. Samanaikaisesti väylämaksun korottaminen olisi kestämätöntä. Tämä olisi myös ristiriidassa Liikennejärjestelmäsuunnitelman visiossa asetetun tavoitteen kanssa, jonka mukaan logistisia kustannuksia pienennetään.

Väylämaksua ei tulisi korottaa nykyisestä tasosta suunnittelukaudella. Esitämme väylämaksun puolituksen jatkamista suunnittelukauden loppuun asti. Pidämme myös tärkeänä, että vaylämaksun perusteissa säilyy jääluokkaporrastus sekä käyntikertaleikkuri, jotka osaltaan toimivat kannusteena siihen, että Suomella on jäissäkulkukykyisiä, jäävahvistettuja rahti- ja matkustaja-aluksia ympärivuotisessa liikenteessä varmistamassa luotettavat ja turvalliset merikuljetukset kaikissa oloissa.

Jäänmurtoyhteistyön edelleen tiivistäminen Ruotsin kanssa on kannatettavaa.

Suomen Varustamot
Rederierna i Finland
Finnish Shipowners' Association

Liikennejärjestelmän varautuminen ja huoltovarmuus

Suunnitelmassa todetaan hyvin, että liikennejärjestelmällä on keskeinen merkitys Suomen huoltovarmuudelle ja maanpuolustukselle. Ulkomaankaupan kuljetusten toimivuus niin normaalioloissa kuin mahdollisissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on Suomelle elinehto.

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista toteaa seuraavasti: ”Suomen sijainnista johtuen varautumisessa painotetaan välttämättömien ympärivuotisten merikuljetusten sekä satamien ja niiden toimintaa tukevien verkostojen toimivuutta.” Lisäksi valtioneuvoston päätöksessä todetaan seuraavasti: ” Elinkeinopoliittisin toimenpitein pidetään yllä merenkulkuelinkeinon riittävää kansainvälistä kilpailukykyä.”

Ympärivuotiset merikuljetukset edellyttävät riittävää, hyvin jäissä kulkevaa jäävahvisteista, suomalaista aluskapasiteettia, joka on käytettävissä Suomen huoltovarmuuskuljetuksiin myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Esitämme, että suunnitelmaan lisätään seuraava tavoite merikuljetusten huoltovarmuuteen liittyen**: Riittävä suomalainen, jäävahvistettu aluskalusto varmistaa yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittiset merikuljetukset kaikissa oloissa.**

Ilmastonmuutoksen hillintä ja kasvihuonekaasujen vähentäminen

Valtioneuvosto teki 6.5 periaatepäätöksen meri- ja sisävesiliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimista. **Suomen Varustamot pitää tärkeänä, että periaatepäätöksessä kirjatut kannusteet vähäpäästöisen merenkulun vauhdittamiseksi toteutetaan ripeällä aikataululla. Keskeisimpiä toimenpiteitä ovat ympäristöinnovaatiotuki olemassa oleviin aluksiin ja uudisrakennuksiin, tutkimus- ja innovaatiorahoitus merenkulun uusiin polttoaineisiin sekä maasähkön verotuksen siirtäminen alimpaan sähköveroluokkaan.**

Merikuljetukset ovat ympäristöystävällisin kuljetusmuoto erityisesti suuria tavaramääriä kuljetettaessa. Pitkäjänteisessä liikennejärjestelmäsuunnittelussa tulee huomioida vesikuljetusten ympäristöystävällisyys ja varmistaa satama- ja väyläverkon sekä niihin liittyvien palveluiden toimivuus ja riittävyys siten, että se kannustaa lastien siirtämiseen maantiekuljetuksista vesikuljetuksiin. SV korostaa myös, että liikennejärjestelmäsuunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että uusien ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra on riittävän laaja ja tukee siirtymistä kohti hiilineutraalia meriliikennettä.

Komission kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa todetaan, että sisävesikuljetusten ja lähimerenkulun osuutta tulee EU:ssa kasvattaa 25 % vuoteen 2030 mennessä ja 50 % vuoteen 2050 mennessä. Tämän tavoitteen tulisi näkyä selkeämmin suunnitelmassa ja toimenpiteissä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että merenkulkuun kohdistettavat EU:n mahdolliset markkinaehtoiset päästövähennystoimenpiteet ja kansalliset merenkulun maksut kannustavat merikuljetuksiin, eivätkä johda kulkumuotosiirtymään köliltä kumipyörille**. Vastaavasti Suomen tulisi vaikuttaa siihen, että EU-rahoitusta kohdennetaan vähäpäästöisen merenkulun vauhdittamiseen ja aluskannan uudistamiseen**.

Suomen Varustamot ry
Tiina Tuurnala
Toimitusjohtaja